

Miejsce
na naklejkę
z kodem



dysleksja

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z GEOGRAFII

Arkusz II

Czas pracy 120 minut

ARKUSZ II

STYCZEŃ
ROK 2005

Informacja dla zdającego:

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 18 stron i kolorową wkładkę.
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Przy każdym zadaniu podana jest możliwa do uzyskania liczba punktów.
3. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań możesz otrzymać łącznie 100 punktów.
4. Pisz tylko w kolorze czarnym.
5. Nie używaj korektora.
6. W przypadku podania błędnej odpowiedzi dany fragment pracy wyraźnie przekreśl.
Nie będzie on podlegał ocenie.
7. Podczas egzaminu możesz korzystać z lupy, linijki oraz prostego kalkulatora.
8. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą wypełnia nauczyciel.

Życzymy powodzenia!

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Zadanie 32. (2 pkt)

W tabeli przedstawiono zatrudnienie według sektorów gospodarki oraz stopy bezrobocia w procentach dla poszczególnych województw.

Podaj nazwy metod kartograficznych, które mogą być wykorzystane do przedstawienia:

- wielkości zatrudnienia według sektorów;
- stopy bezrobocia w poszczególnych województwach.

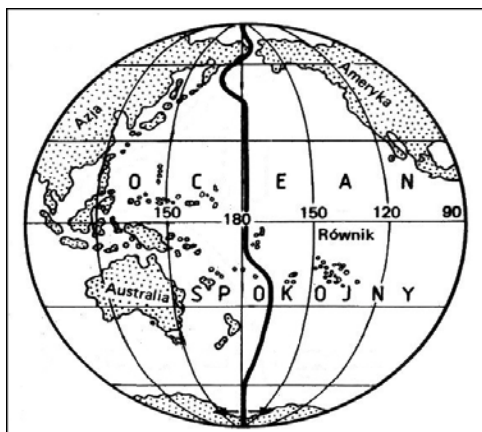
Województwo	Zatrudnienie w %			Stopa bezrobocia w %
	sektor I	sektor II	sektor III i IV	
dolnośląskie	15,5	32,1	52,4	21,5
kujawsko-pomorskie	26,1	29,7	44,2	21,9
lubelskie	50,8	16,3	32,2	15,7
lubuskie	16,9	30,3	52,8	24,4
łódzkie	31,3	28,2	40,5	18,1
małopolskie	34,2	24,5	41,3	14,1
mazowieckie	25,1	23,6	51,3	13,7
opolskie	27,4	30,2	42,4	18,2
podkarpackie	45,7	22,3	32,0	17,2
podlaskie	45,2	18,7	36,7	15,1
pomorskie	14,5	31,1	54,4	19,6
śląskie	11,6	40,4	48,0	15,7
świętokrzyskie	47,7	20,6	31,7	18,4
warmińsko-mazurskie	14,5	29,7	44,2	28,9
wielkopolskie	25,2	31,1	43,7	15,4
zachodniopomorskie	14,6	28,9	56,5	24,7

Źródło: Kądziołka J., i in., *Świat w liczbach 2003/2004*, WSiP, Warszawa, 2003. *Przeglądowy Atlas Polski*, Fogra, 2003.

a) b).....

Zadanie 33. (2 pkt)

Żeglarz w swej podróży dookoła świata przemierzał Pacyfik płynąc z Ameryki Północnej do Chin. Tuż przed północą, pod datą 25 lutego (poniedziałek) dokonał zapisu w dzienniku pokładowym. Po kilkadziesiąt minut jego jacht przepłynął granicę zmiany daty. Napisz i wyjaśnij, jaką datę umieści żeglarz, dokonując kolejnego zapisu w dzienniku pokładowym po godzinie 24.00.



Data

Wyjaśnienie

.....

Zadanie 34. (3 pkt)

Zjawisko zorzy polarnej należy do najbardziej widowiskowych, niezwykle zjawisk świetlnych. Zapowiedź jej pojawienia się gromadzi tysiące ludzi. Tak dzieje się na przykład w Yellowknife, stolicy kanadyjskiej prowincji Terytorium Północno-Zachodniego, jednym z głównych w świecie ośrodków turystyki związanej z oglądaniem zórz polarnych.

Większość zórz polarnych można oglądać tylko powyżej 60. stopnia szerokości geograficznej. Jednak obserwowanie tych świetlnych widowisk jest możliwe również w niższych szerokościach geograficznych, np.: w 1989 było to możliwe daleko na południu na Florydzie i na półwyspie Jukatan, a w pierwszych latach XXI wieku także w Europie (w tym również w Polsce).

Badania nad zjawiskami zórz polarnych prowadzone są w ramach programów międzynarodowych pod egidą NASA, Europejskiej Agencji Przestrzeni Kosmicznej i japońskiego Instytutu Kosmosu i Badań Astronautycznych. Naukowcy, którzy zajmują się przyczynami i skutkami występowania zórz polarnych, korzystają z wiedzy kosmonautów zdobytej podczas załogowych lotów kosmicznych oraz z danych dostarczonych przez satelity, rakiety i obserwatoria naziemne, np. Obserwatorium Zorzy Polarnej w Tromsø w Norwegii.

Źródło: Opracowano na podstawie: *National Geographic, Polska*, NR 11 (26) XI 2001.

Skorzystaj z załącznika nr 1 oraz własnej wiedzy i opisz zjawisko zorzy polarnej. Opisuując, podaj trzy cechy charakterystyczne tego zjawiska.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 35. (3 pkt)

Wyjaśnij przyczyny występowania zorzy polarnej i podaj dwie konsekwencje jej wpływu na życie i działalność człowieka na Ziemi (możesz skorzystać z załącznika nr 1 i tekstu w zadaniu nr 34).

Wyjaśnienie

.....

.....

.....

.....

Konsekwencje

.....

.....

.....

.....

Zadanie 36. (4 pkt)

Spośród wydarzeń geologicznych w dziejach Ziemi wybierz **tylko** te, które miały miejsce w trzeciorzędzie.

Swoj wybór zakresł według wzoru: 

- A. Powstanie wielkich łańcuchów górskich w wyniku alpejskich ruchów górotwórczych.
- B. Często zmieniający się rozkład lądów i mórz.
- C. Potężne ruchy górotwórcze (kaledońskie i hercyńskie) i intensywne procesy wulkaniczne.
- D. Powstanie pokładów węgla brunatnego ze szczątków roślinności.
- E. Tworzenie się w zapadliskach podgórskich i zbiornikach wodnych złóż soli kamiennej.
- F. Wielkie zalewy morskie.
- G. Podniesienie wcześniej wypiętrzonych struktur geologicznych i powstanie gór zrębowych.
- H. Powstanie ze szczątków bujnie rozwijającej się roślinności złóż węgla kamiennego.

Zadanie 37. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując po dwa przykłady występowania i wykorzystania gospodarczego wybranych surowców mineralnych w Polsce.

Surowiec mineralny	Występowanie	Wykorzystanie gospodarcze
Sól kamienna	1. 2.	1. 2.
Wapienie	1. 2.	1. 2.

Zadanie 38. (4 pkt)

Na podstawie zamieszczonych opisów rozpoznaj obiekty geograficzne (niziny, wyżyny, góry) i podaj ich nazwy.

- A. Ciągą się wzdłuż wybrzeży Oceanu Spokojnego. Tworzą je liczne łańcuchy górskie, między którymi znajdują się zapadliskowe obniżenia, np. Dolina Śmierci, obszary pustynne, wyżyny porożcinane kanionami rzek. Na obszarze tych gór znajdują się także czynne stożki wulkaniczne.
-
- B. Aluwialna kraina o monotonnym krajobrazie, przez którą rzeki płyną szerokimi, dolinami. Duże obszary tej krainy zajmują bagna. Dominującą formacją roślinną jest tajga. Klimat, wyłączając obszary położone na północy, umiarkowany chłodny, wybitnie kontynentalny.
-
- C. Ograniczają ją od północy Góry Pontyjskie, a od południa Góry Taurus. Na jej obszarze występują liczne bezodpływowe kotliny z jeziorami reliktowymi i tektonicznymi. W klimacie podzwrotnikowym kontynentalnym suchym występują suche stepy i półpustynie. W północnej części tej krainy położona jest Ankara.
-
- D. Położone są między Zatoką Biskajską a Zatoką Lwią. Krajobraz tej krainy w części środkowej ma cechy rzeźby alpejskiej (turnie i cyrki lodowcowe), natomiast w części zachodniej występują zjawiska krasowe. Duże zasoby wodne tego obszaru wykorzystywane są w celach energetycznych i do nawadniania. W środkowej części tej krainy leży Andora.
-

Zadanie 39. (3 pkt)

Korzystając z danych meteorologicznych, uzasadnij wpływ prądu morskiego na klimat Reykjavíku ($64^{\circ} 09'N$ $21^{\circ} 58'W$). Uzasadniając, podaj trzy argumenty.

Stacja	Wys. w m n.p.m.		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
Reykjavík	18	T	-0,8	0,3	0,5	2,6	6,3	9,6	11,3	10,6	7,8	4,3	1,4	0,0	4,5
		O	99	89	79	61	51	51	51	52	91	90	96	98	908

Temperatura powietrza T w $^{\circ}C$, opad atmosferyczny O w mm

Źródło: Czubla P., Papińska T., *Geografia fizyczna*, PWN, Warszawa, 2002.

.....

.....

.....

.....

.....

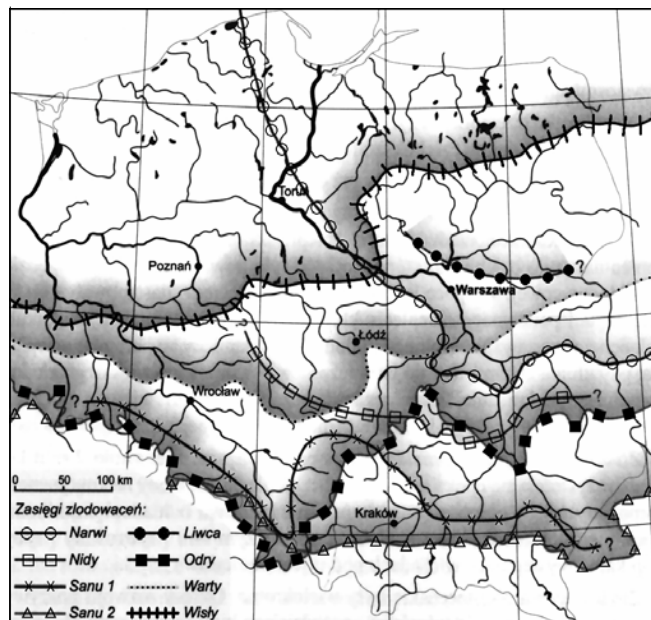
Zadanie 40. (2 pkt)

Na mapach przedstawiono jeziorność Polski (według Majdanowskiego S.) oraz zasięgi zlodowaceń (według Lindera L.)

Określ prawidłowość, dotyczącą zróżnicowania rozmieszczenia jezior i wyjaśnij występowanie tego zróżnicowania.



Źródło: Kondracki J., *Geografia fizyczna Polski*, PWN, Warszawa, 1978.



Źródło: Grudzińska D., Kowalik W., Krynicka-Tarnacka T., *Świat i Polska*, SOP, Toruń, 2003.

Prawidłowość

.....

Wyjaśnienie

.....

.....

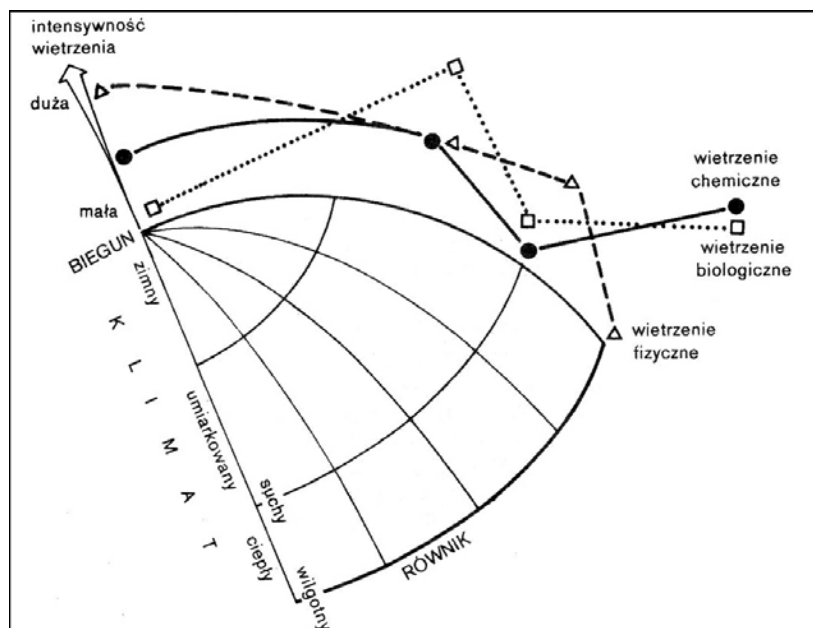
.....

Zadanie 41. (3 pkt)

Przy pomocy rysunku przestaw geologiczne warunki występowanie wód artezyjskich.

Zadanie 42. (3 pkt)

Wykaż zależność intensywności różnych rodzajów wietrzenia: fizycznego, chemicznego i biologicznego od warunków klimatycznych typowych dla klimatów zapisanych na schemacie.



Źródło: Stankowski W., *Geografia fizyczna z elementami geologii*, WSiP, Warszawa, 1995.

Wietrzenie fizyczne

.....

.....

.....

Wietrzenie chemiczne

.....

.....

.....

Wietrzenie biologiczne

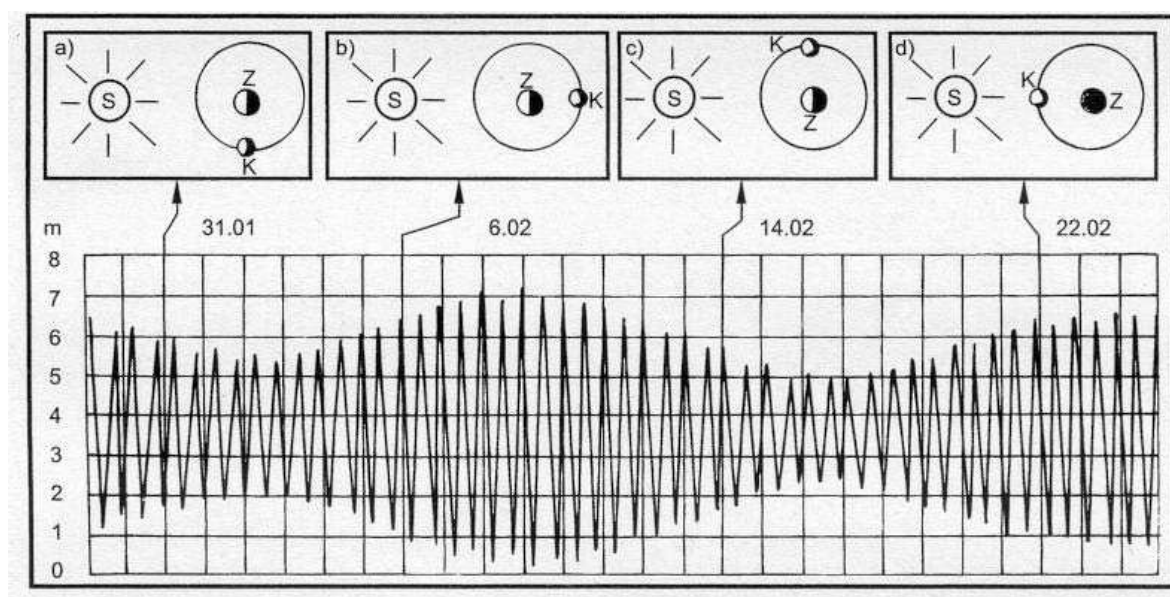
.....

.....

.....

Zadanie 43. (2 pkt)

Korzystając z zamieszczonego schematu i własnej wiedzy, wyjaśnij wpływ wzajemnego położenia Ziemi, Księżyca i Słońca na wielkość pływów morskich.



a) pierwsza kwadra, b) nów, c) ostatnia kwadra, d) pełnia

Źródło: Mizerski W., *Geologia dla geografów*, PWN, Warszawa, 2000.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 44. (3 pkt)

Podaj trzy przykłady występowania największych pływów i przykład ich gospodarczego wykorzystania.

Występowanie

.....

.....

Wykorzystanie gospodarcze

.....

.....

Zadanie 45. (3 pkt)

Spośród przedstawionych typów genetycznych gleb (załącznik nr 2) wybierz dwa, które charakteryzują się dużą przydatnością rolniczą. Uzasadnij swój wybór.

Wybór typów genetycznych gleb 1) 2)

Uzasadnienie

.....

.....

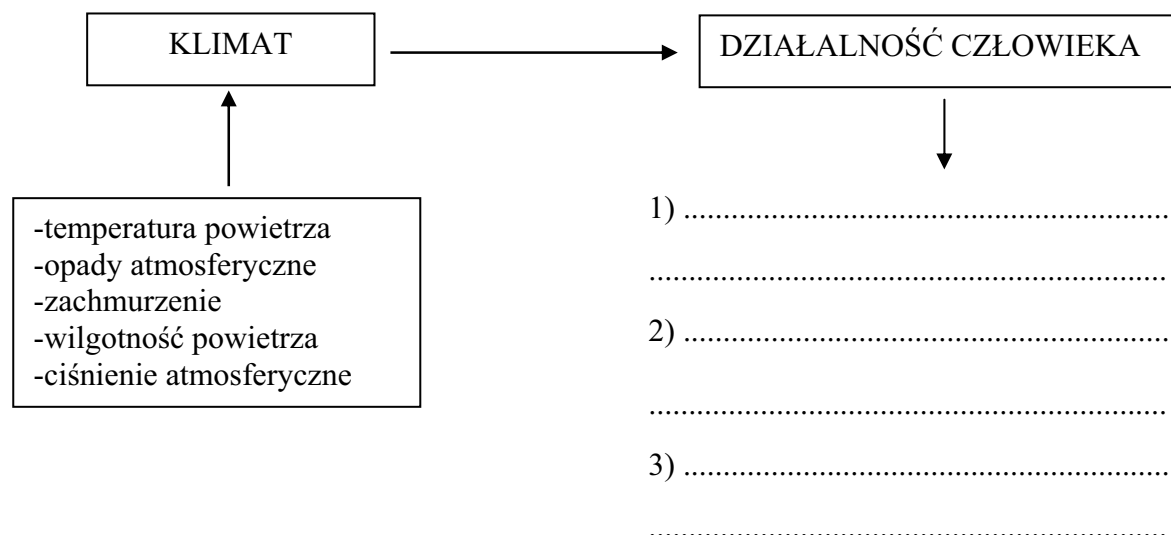
.....

.....

.....

Zadanie 46. (3 pkt)

Obok numerów 1, 2, 3 wpisz przykłady wpływu klimatu na życie i działalność człowieka.

**Zadanie 47. (3 pkt)**

Uzasadnij stwierdzenie, że ropa naftowa jest surowcem strategicznym.

Uzasadniając, podaj trzy argumenty.

.....

.....

.....

.....

.....

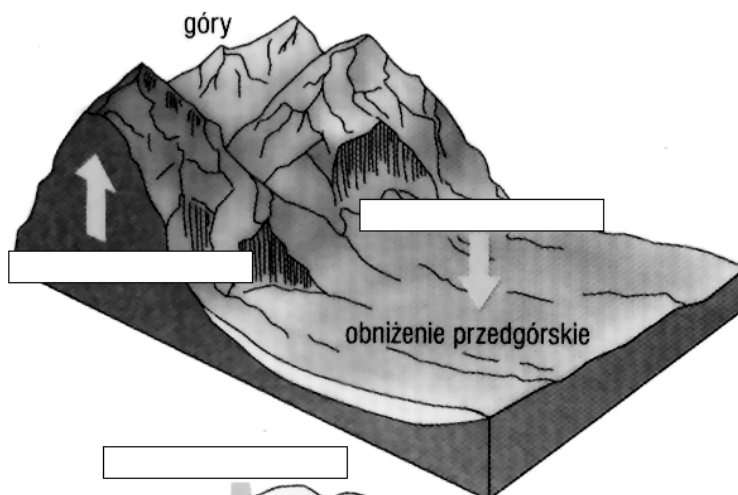
.....

Zadanie 48. (3 pkt)

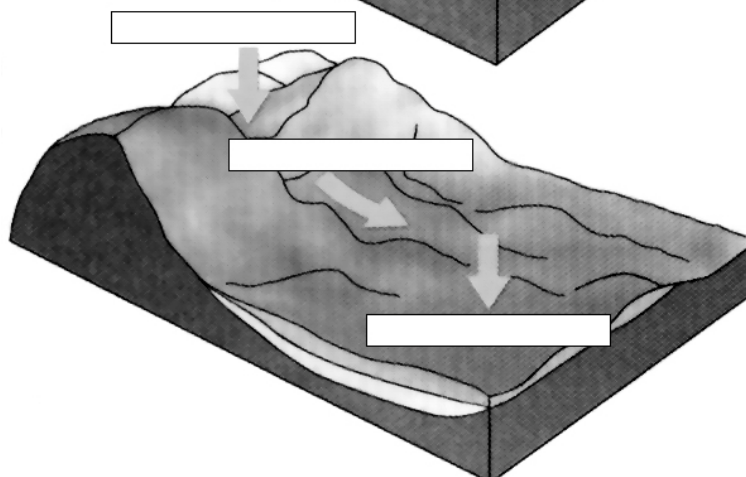
Uzupełnij opisy zamieszczonych ilustracji (A, B, C), wybierając dla każdej z nich, właściwe nazwy procesów wewnętrznych i zewnętrznych.

Nazwy procesów wybierz spośród podanych: *denudacja*, *transport*, *wypiętrzanie*, *akumulacja*, *erozja*, *zapadanie*.

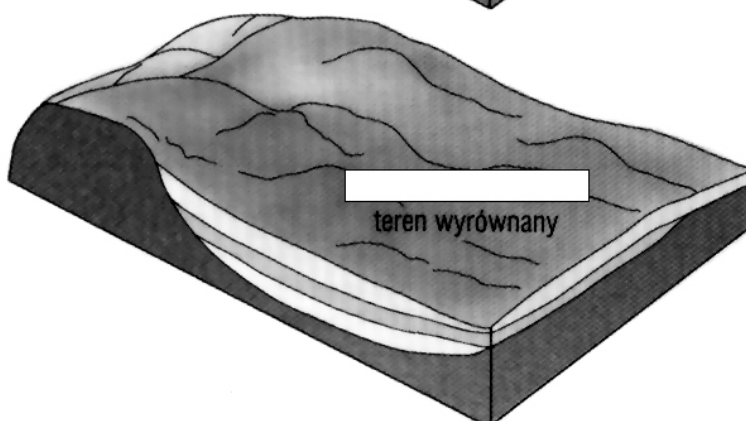
A



B



C



Źródło: Wójcik J., *Geografia 1., Ziemia*, PPWK, Warszawa, 2002.

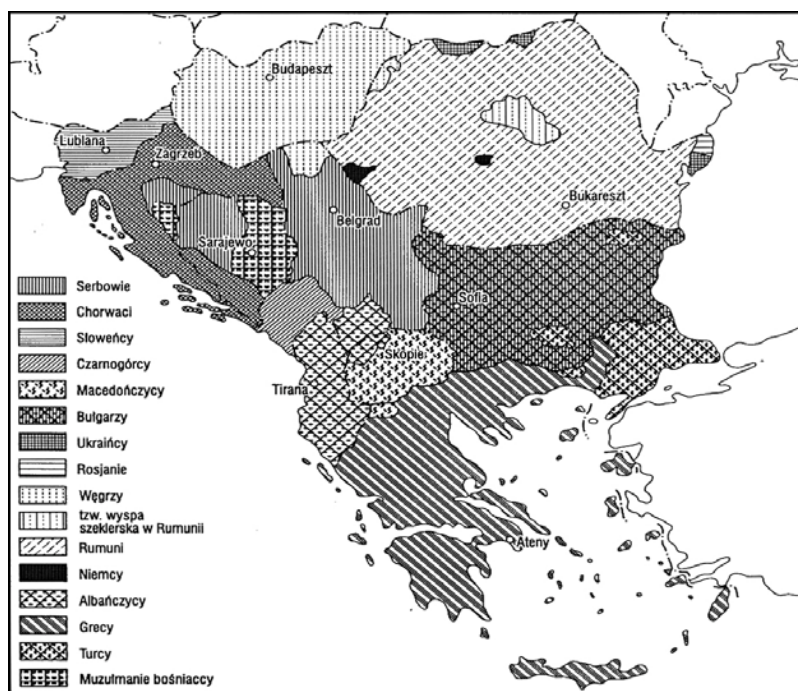
Zadanie 49. (5 pkt)

Przyporządkuj poszczególnym narodom, zapisanym w tabeli, właściwą im rodzinę i grupę językową.

L.p.	Naród	Rodzina językowa	Grupa językowa
1.	Niemcy		
2.	Chińczycy		
3.	Hiszpanie		
4.	Węgrzy		
5.	Chorwaci		

Zadanie 50. (3 pkt)

Korzystając z zamieszczonej mapy opisz zróżnicowanie ludności pod względem składu narodowościowego w południowo-wschodniej części Europy i podaj dwie konsekwencje tego zróżnicowania dla krajów na obszarze byłej Jugosławii.



Źródło: Wrona, J., Rek J., *Podstawy geografii ekonomicznej*, PWE, Warszawa, 2001.

Opis

.....

Konsekwencje

.....

Zadanie 51. (4 pkt)

Na podstawie fragmentu mapy, na którym przedstawiono Zagłębie Ruhry (załącznik nr 3), oceń konsekwencje zmian w przemyśle na tym obszarze, podając cztery argumenty.

.....

.....

.....

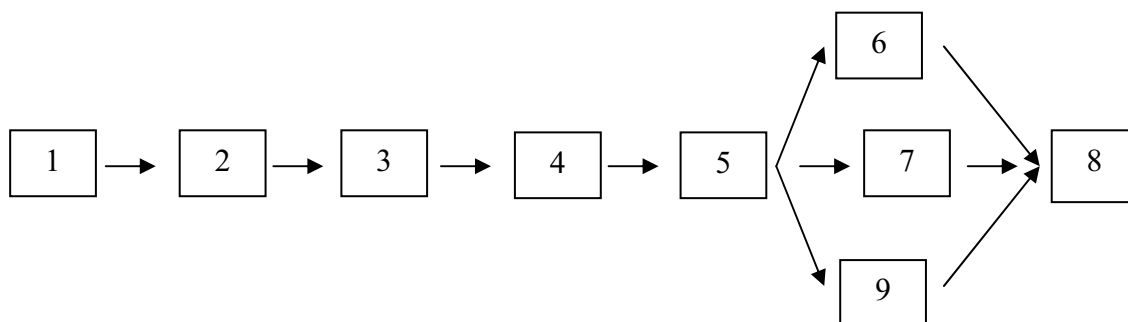
.....

.....

.....

Zadanie 52. (4 pkt)

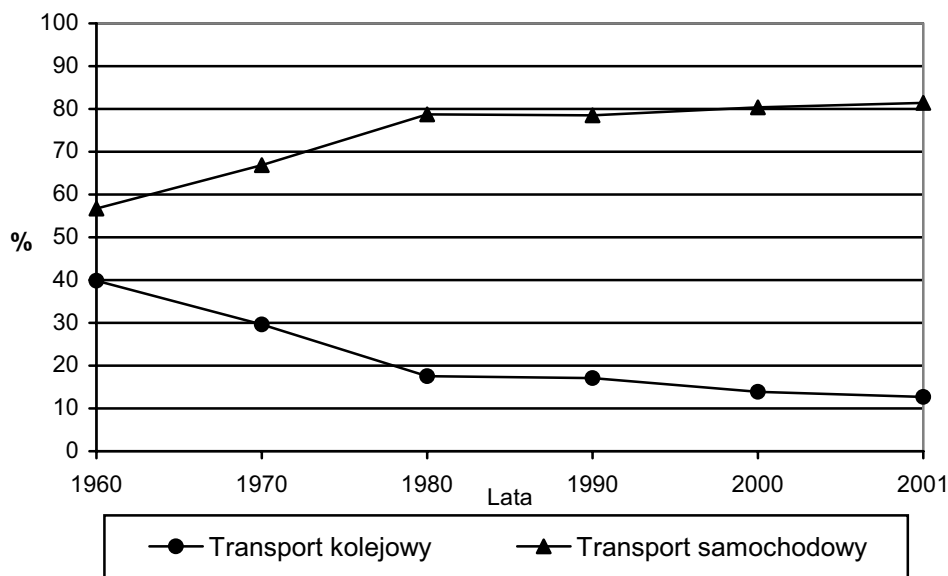
Na schemacie liczbami od 1 do 9 opisano kolejne etapy tworzenia się smogu fotochemicznego. Przyporządkuj je do opisów tych etapów, oznaczonych literami od A do I, według podanego wzoru przy literze G.



- A. ____ Tworzenie się szkodliwych, toksycznych i drażniących gazów (między innymi ozonu troposferycznego).
- B. ____ Emisja do atmosfery tlenków azotu ze spalin samochodowych oraz węglowodorów.
- C. ____ Podrażnienia oczu.
- D. ____ Intensywny ruch samochodowy.
- E. ____ Trudności z oddychaniem.
- F. ____ Reakcje chemiczne emitowanych związków pod wpływem dużego nasłonecznienia i wysokiej temperatury.
- G. 5 Pogarszanie się warunków życia ludzi i rozwoju roślin.
- H. ____ Wprowadzanie ograniczeń w korzystaniu z samochodów.
- I. ____ Uszkodzenia komórek roślinnych.

Zadanie 53. (3 pkt)

Na wykresach przedstawiono malejący udział transportu kolejowego i rosnący transportu samochodowego w przewozach ładunków w Polsce w milionach ton w latach 1960 – 2001. Przedstaw trzy argumenty przemawiające za wzrostem udziału transportu kolejowego w przewozach ładunków.



Źródło: Opracowano na podstawie: Kądziołka J., i i n., *Świat w liczbach 2003/2004*, WSiP, Warszawa, 2003.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 54. (1 pkt)

Dla wybranych państw oblicz wartość PKB na jednego mieszkańca. Otrzymane wyniki wpisz do tabeli.

Państwo	PKB ogółem w mld USD	Liczba ludności w mln	PKB na jednego mieszkańca w USD
Kanada	668	30,8	
Szwajcaria	240	7,2	
Brazylia	596	170, 4	
Kamerun	8,9	14,7	
Polska	158	38,6	

Źródło: The Economist, *Świat w liczbach 2003*, EMKA, Warszawa, 2004.

Miejsce na obliczenia:

Zadanie 55. (1 pkt)

Korzystając z danych statystycznych z zadania 54. i własnej wiedzy, sformułuj wniosek dotyczący warunków życia mieszkańców w wybranych krajach.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 56. (4 pkt)

Przyporządkuj podane charakterystyki właściwym organizacjom pozarządowym.

Nazwy organizacji wybierz spośród podanych : *I. Międzynarodowy Czerwony Krzyż, II. Amnesty International, III. Survival International, IV. Światowy Fundusz na rzecz Przyrody, V. Lekarze bez Granic.*

Liczba organizacji pozarządowych jest o jedną większa od liczby charakterystyk i nie podlega przyporządkowaniu.

- A. Walczy o przestrzeganie praw człowieka, organizując światowe kampanie, np.: przeciwko karze śmierci, stosowaniu tortur. Jedną z form działania jest wysyłanie listów od osób prywatnych między innymi w obronie praw kobiet.
- B. Powstała, aby opiekować się w czasie wojny rannymi chorymi i jeńcami, natomiast w czasie pokoju pomagać ofiarom klęsk żywiołowych, np.: trzęsień ziemi, powodzi, ofiarom wypadków, epidemii oraz prześladowań politycznych.
- C. Podejmuje różnorodne działania na rzecz utrzymania odrębności kulturowej i zachowanie tradycji ludności plemiennej. Jednym z sukcesów tej organizacji jest zrezygnowanie z rajdów samochodowych w Gujanie Francuskiej na terenach zamieszkiwanych przez Indian.
- D. Organizuje misje i werbuje wolontariuszy (lekarzy, pielęgniarki), aby nieść pomoc ludziom na terenach, na których występują epidemie chorób zakaźnych, działania wojenne. Pomaga także ofiarom trzęsień ziemi i uchodźcom.

A	B	C	D

Zadanie 57. (4 pkt)

Na podstawie porównania procentowego rozkładu mandatów w sejmie po wyborach w 1991 i 2001 roku, podaj trzy zmiany tego rozkładu i wyjaśnij ich występowanie.

Partie polityczne	Mandaty w sejmie po wyborach w 1991 roku w %	Partie polityczne	Mandaty w sejmie po wyborach w 2001 roku w %
SLD	13	SLD-UP	47,0
Polskie Stronnictwo Ludowe	10,4	Polskie Stronnictwo Ludowe	9,6
Solidarność Pracy	1,3	Platforma Obywatelska	14,1
Unia Demokratyczna	13,8	Prawo i Sprawiedliwość	9,6
Kongres Liberalno-Demokratyczny	8	Liga Polskich Rodzin	8,3
Porozumienie Centrum	9,6	Samobrona	11,5
NSZZ „Solidarność”	5,9	Mniejszość niemiecka	0,4
PSL-Porozumienie Ludowe	6,1		
KPN	10		
Wyborcza Akcja Katolicka	10,6		
Inne (centrum, prawica)	9,8		
Mniejszość niemiecka	1,5		

Źródło: Kop J., i in., *Geografia społeczno-ekonomiczna*, PWN, Warszawa, 2003.

Przykłady zmian

.....

.....

.....

Wyjaśnienie

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 58. (5 pkt)

Wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej, w tym także nasz kraj, który należy do Unii od 01.05.2004 roku, zobowiązane są do realizowania czterech głównych zadań, zawartych w programie „Środowisko 2010 – nasza przyszłość zależy od naszego wyboru”. Zadania te koncentrują się na ochronie klimatu, dbałości o zachowanie walorów przyrodniczych i różnorodności biologicznej, ograniczaniu szkodliwego wpływu środowiska na zdrowie, ochronie zasobów naturalnych.

Źródło: Opracowano na podstawie: Angiel J., i n., *Geografia*, Nowa Era, Warszawa, 2003.

Oceń zadania przedstawione w programie Unii Europejskiej, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Oceniając, podaj cztery argumenty.

Ocena

.....

.....

Argumenty

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 59. (4 pkt)

Rozwojowi energetyki atomowej od wielu lat towarzyszą spory między zwolennikami i przeciwnikami wytwarzania energii elektrycznej w elektrowniach atomowych. Sformułuj po dwa argumenty (pozytywne i negatywne), które przytaczane są w dyskusjach na temat rozwoju tego rodzaju energetyki.

Argumenty pozytywne

.....

.....

.....

Argumenty negatywne

.....

.....

.....

Zadanie 60. (4 pkt)

Na świecie od wielu lat podejmuje się starania zmierzające do zwiększanie produkcji żywności. Przedstaw cztery rozwiązania, dzięki którym można produkować więcej żywności.

.....

.....

.....

.....

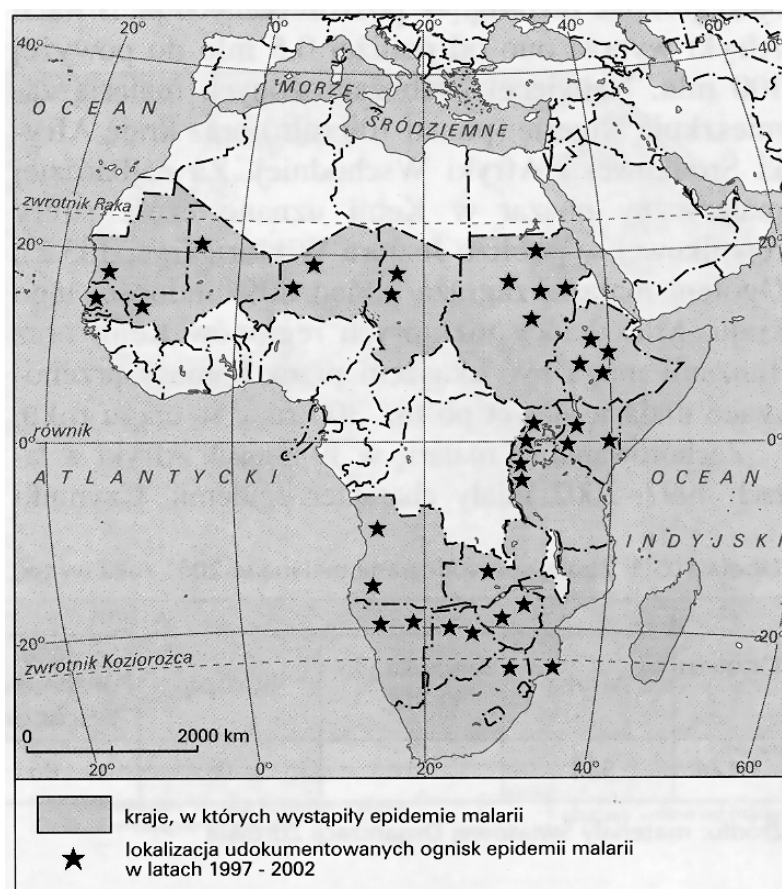
.....

.....

Zadanie 61. (4 pkt)

Malaria jest najgroźniejszą, obok gruźlicy, chorobą zakaźną na świecie. Wywołują ją pasożyty przenoszone przez samice komara. Najczęstszymi objawami malarii są: bóle głowy, nudności, gorączka i dreszcze. W ciągu roku notuje się od 300 do 500 mln przypadków nowych zachorowań oraz 1,0 do 2,7 milionów zgonów.

Podaj przykłady czterech krajów, w których występuje malaria.



1.
2.
3.
4.

Źródło: Podgórski Z., i in., *Geografia, Człowiek i środowisko*, WSiP, Warszawa, 2004.

Zadanie 62. (4 pkt)

Wskaż cztery przyczyny (przyrodnicze i antropogeniczne) występowania malarii w Afryce.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....